

دانشگاه تهران
وزارت آموزش و پرورش
انجمن علمی آموزش و پرورش استان تهران
معاونت آموزش و پرورش شهرستان تهران

Third National Conference on Professional Research in Psychology and Counseling

CIVILICA

سومین همایش ملی پژوهش های حرفه ای در روانشناسی و مشاوره "با رویکرد از نگاه معلم"

اهداف، اصول و روش های تعلیم و تربیت در نهج البلاغه

زهرا احمدی

کارشناسی علوم تربیتی، آموزگار اداره ی آموزش و پرورش، منطقه زنجانرود

ahmadizahra9908@gmail.com

چکیده

هدف از این مطالعه بررسی تشویق و تنبیه و نقش تربیتی آن از منظر نهج البلاغه بوده است. روش پژوهش توصیفی- تحلیلی و از ابزار و شیوه جمع آوری اطلاعات منابع کتابخانه ای، مقالات و سایت های معتبر علمی استفاده شده است. نتایج این مطالعه نشان داد که، اولین گام در جهت پیشرفت هر جامعه «تعلیم و تربیت» است. تعلیم و تربیت درست همان چیزی است که در گفتار مردم به آن فرهنگ صحیح می گویند و معنی با فرهنگ است که درست آموخته باشد. تعلیم و تعلم از دیرباز و در طی ادوار مختلف از اهمیت خاصی برخوردار بوده است، تا جایی که در اسلام و قرآن و سیره نبوی و علوی بر آن تأکید زیاد شده است و این نشان دهنده وسعت مبحث و جایگاه علم، اصول، اهداف و روش های تربیت اسلامی است. از دیدگاه امام علی (ع) ویژگی های نظام تربیت تحت چهار عنوان هدایتی، اجتماعی، عقلایی و معنوی بیان شده است. هدف کلی تعلیم و تربیت در اسلام، پرورش نیروها و استعداد هایی است که از آفریدگار جهان برای سعادت و کمال انسان در وجود او به ودیعه نهاده است، تربیت، ایجاد تحول و تغییری است در انسان که بتواند با آن نیروها و استعداد های ارزنده خویش را در راه کمال و سعادت حقیقی خود به کار اندازد، اهداف اصیل زندگی و راه نیل به این اهداف را تشخیص دهد و برای تحقق بخشیدن تمام تلاش خود را بکار بندد و موضوع تعلیم و تربیت اسلامی، انسان با تمام ابعاد جسمانی و روحانی اش می باشد و از آنجا که این ابعاد همواره در حال تغییر و تحول اند برای پرورش آنها باید از روش های پویا و متنوع بهره گرفت.

کلید واژه ها:

تشویق، تنبیه، نهج البلاغه، تعلیم و تربیت، قرآن

۱- مقدمه:

تعلیم یاد دادن و آموزش و تعلّم فراگیری دانش است، تعلیم تاباندن نور علم و دمیدن روح حیات به کالبدی روح و خسته جامعه و تعلّم رها شدن از گرداب نادانسته هاست. اسلام در این حرکت از همه مکاتب پیشقدم تر و مصمّم تر است، به طوری که آموزش و فراگیری دانش از محوری ترین برنامه های فردی و اجتماعی این مکتب الهی به شمار می رود. نخستین نغمه های آسمانی وحی در اسلام، بیان کننده ارزش قلم و آموزش علم و دانش است و آن را از جمله نعمتهای مهمّ خداوند در مورد انسان معرفی می کند. اولین معلّم این مکتب ذات باری تعالی و نخستین دانش آموزش نبی مکرم اسلام است. «أَفْرَأُ بِأَسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ... أَفْرَأُ وَ رَبِّكَ الْأَكْرَمَ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ» (علق، ۵-۱).

ای رسول بخوان بنام پروردگارت که تو را خلق کرد... بخوان و پروردگار تو که بهترین کریمان است. آن خدائی که به انسان علم نوشتن به قلم آموخت و به بشر آنچه را نمی دانست تعلیم داد بر همین اساس است که پیامبر اکرم وقتی در مسجد گروهی را که مشغول عبادت کردن می بیند و گروهی دیگر را مشغول مذاکره و مباحثه علمی، رفتن به نزد گروه دوم را بر پیوستن به جمع عبادت کنندگان ترجیح می دهد و درباره این رفتار خودمی فرماید: «من برای تعلیم فرستاده شده ام». قرآن کریم نیز صراحتاً، تعلیم را یکی از اهداف اساسی برانگیختن پیامبر اکرم دانسته و می فرماید: «هو الذی بعث فی الامیین رسولا منهم یتلو علیهم آیاته و یتزکیهم و یعلمهم الکتاب و